

MAGYAR KARSZT- ÉS BARLANGKUTATÓ TÁRSULAT

MEGHÍVÓ

1976. június hó

Az elektronikus változatot Urbán Gabriella, dr. Nyerges Miklós és Szent Tamás készítette 2006-ban.

- 1 -

A füzet tartalmazza a Magyar Karszt- és Barlangkutató Társulat XXI. Országos Vándorgyűlése programját.

- 3 -

**A Magyar Karszt- és Barlangkutató Társulat
XXI. Országos Vándorgyűlése,
Pécs-Abaliget 1976. VI. 17-20.**

Június 17. csütörtök

16.00 óra

A "Barlangok világa" c. fotókiállítás ünnepélyes megnyitása

A kiállítás helye: Pécs, III., Hajnóczy J. u. 41., a Mecseki Ércbányászati Vállalat Ságvári
Endre Művelődési Háza kiállítóterme. (Bejárat az Olimpia étterem mögött.)

- 4 -

17,00 óra

Barlangos filmest

Helye: A Művelődési Ház I. emelet 4. sz. helyiségében

1) A Mecseki Karsztkutató Csoport híradója (10 perc) Készítette: REBRÓ KATALIN

2) A Meteor-barlang és Almási-zsomboly (25 perc) Készítette: TIHANYI PÉTER

3) Ismerd meg barlangodat – Vass Imre-barlang (15 perc) Készítette: SÁRVÁRY ISTVÁN –
BOGNÁR GYULA

4) A Musztáng-barlang (25 perc) Készítette: GAZDAG LÁSZLÓ

5) Kővévált cseppek birodalma (25 perc) Készítette: KISS JÓZSEF

- 5 -

Június 18. péntek

Előadótűlés a MHT Pécsi Területi Szervezetével közös rendezésben.

Az előadások helye:

Technika Háza, Pécs, Janus Pannonius u. 11.

15.00 óra

Elnöki megnyitó

DR. LÁNG SÁNDOR egyetemi tanár, az MKBT elnöke

HERNÁDY ALAJOS – DVI igazgató, az MHT Pécsi Csoportjának elnöke

- 6 -

Előadások

A 15-20 perc időtartamú előadások után hozzászólás-vita

15.30 óra

**DR. MAJOR PÁL: A pécsi pincerendszerek hidrogeológiai vizsgálata (VITUKI,
Budapest)**

A pécsi pincék elöntésével kapcsolatban a VITUKI még 1966-ban végzett először

vizsgálatokat. A vizsgálatok lényegében csak egy szűkebb belvárosi területre terjedtek ki, és az akkor rendelkezésre álló adatok alapján elsősorban geológiai adottságok alapján magyaráztuk a pinceelöntések okát, amelynek következtében ezek az elöntések általában egy jól körülhatárolható területen jelentkeznek.

A rendelkezésünkre álló észlelési adatok birtokában megállapítható, hogy e vizsgált terület alatt egységes talajvíz alakult ki, amelynek áramlási irányai kijelölhetők. A városi körülmények között nehezen végezhető vízháztartási vizsgálatokra a kútsoportos módszer alapján dolgozható ki eljárás, amelynek segítségével közelítően meghatározható a város beépített területén a beszivárgás, az esetleges talajvízből történő párolgás és az oldalirányú elfolyás.

Az áramló talajvizek származásának meghatározására a kémiai elemzéseken túlmenően a természetes izotópok adta lehetőséget is segítségül hívtuk, a vizsgálatok során első lépésként a felszínalatti vizek trícium tartalmát vizsgáltuk.

- 7 -

ELŐD SZANISZLÓ: A Nyugati-Mecsek tektonikai viszonyai és a barlangfeltárás lehetőségei (MÉV, Pécs)

Rónaki László és más szerzők kimutatták, hogy a Mecsek-hegységben is szoros az összefüggés a tektonikai viszonyok és a karsztosodás között.

A Mecsek-hegység szerkezeti viszonyait lényegileg már korábban tisztázták: Vadász E., Nagy E., Wein Gy., Balla Z. és mások. Az elmúlt két évtizedben a Mecseki Ércbányászati Vállalat külszíni kutatása és bányászati feltárásai nagyban elősegítették a tektonikai vonalak helyeinek rögzítését, tulajdonságainak megismerését, tehát a korábbi ismereteket pontosították és gyarapították.

E tapasztalatokat igyekszünk hasznosítani a nyugat-mecseki barlangkutatásban.

- 8 -

VASS BÉLA: A mecseki barlangkutatás és karsztvíz kitermelés (Baranya Megyei Tanács ÉKV Osztály, Pécs)

A kutatás lehetőségeinek rövid ismertetése, mely szerint mai ismereteink alapján Vízfő, Orfű kőbánya, Abaligeti nagybarlang, Abaligeti kisbarlang, Kőlyuk, Mélyvölgy, Melegmány, Tettye karsztforrásokhoz tartozó barlangrendszerek üreghálózatait tartjuk olyan méretűnek, hogy kutatásra alkalmasak.

A rendszerek közelében felmerülő vízigények kielégítésénél a magas-karszt vizeivel már a múltban is számoltak (Tettye, Kőlyuk), a vízművesítés jelenlegi felfutó korszakában is számolnak és igénybeveszik (Abaligeti kisbarlang, Orfű kőbánya, Orfű Vízfő, Kőlyuk, Mélyvölgy, Melegmány), és a jövőben egyre intenzívebb vízgazdálkodást megvalósító terveink vannak.

A magas-karsztok leszálló karsztvize zónáiból táplálkozó, vagy részben táplálkozó mélykarsztok vizét is több helyen igyekszünk hasznosítani a Mecsekben (Sikonda, Orfűtoplica, stb.).

Befejezésként a jövőbeli hasznosítási elképzelések.

LORBERER ÁRPÁD: A Villányi-hegység és környezetének hidrogeológiai viszonyai (VITUKI, Budapest)

Az előadás a Vízgazdálkodási Tudományos Kutató Intézetben 1974–75 években végzett kutatások legfontosabb eredményeit ismerteti.

A területi harmadkor előtti alaphegységét vízzáró ópaleozoós metamorfitek, az újpaleozóikum hasadékvizekkel jellemezhető homokkövei, és a mozozóikum karsztvíztároló mészkő- és dolomitösszletei építik fel. A neogén medencekitöltésen belül mélyebben telepfoliadék-jellegű hévizet tartalmazó porózus lencsék és egy felszínközeli, összefüggő, édesvíztároló durvatörmelékes összlet különböztethető meg.

Mind a karsztos alaphegységi tárolóban, mind pedig a pliopleisztocén üledék-összletben természetes háromdimenziós vízáramlás mutatható ki, amelyek egymással szoros kapcsolatban állnak, és a víz általános körfolyamatában beilleszkedő felszínalatti lefolyásnak tekinthetők. A felszínalatti vizek áramlási viszonyait döntően meghatározzák a szerkezeti adottságok.

A porózus összletben észlelhető ugrásszerű nyomás-, hőmérséklet- és vízminőségi változások alapján közvetlenül is bizonyítható a medenceüledékek vízkészletének a harmadkor előtti alaphegységi tárolóval fennálló hidrodinamikai kapcsolata, amely a terület felszínalatti vízmérlege alapján számszerűen is jellemezhető. Meghatározható a villányi mezozoikum karsztvízáramlási rendszere és a terület hőmérlege.

A vizsgálatok szerint a fedetlen karszterületek a hévforrások által szolgáltatott 192,153 . 10 a kilencediken kcal/év hőmennyiségnek csak mintegy 10,25%-át biztosíthatják, a terület nagy részén a fedett karsztban is hőelvonás történik, és a víz lefelé mozog.

A felmelegedett karsztos hévizek Harkány környéki koncentrált feláramlása és hőleadása összhangban van a szerkezeti adottságokkal, és az ú. n. "Villány-szalatnaki paleozoós mélytörés" alapvető hidrogeológiai szerepét bizonyítja.

Június 19. szombat

Tanulmányút a MHT Pécsi Területi Szervezetével közös rendezvényként.

8.00 óra

Indulás a MÉV Szállótól autóbusszal (Hajnóczy J. u. 35.)

8,20 óra

A Tetye-forrás bemutatása

Ismerteti: Solti Dezső igazgató, Pécsi Vízmű

9.30 óra

Kőlyuk-forrásbarlang vízmű létesítményeinek megtekintése (Komló-Mánfa)

Ismertetést tart: Tompos János főmérnök, Baranya megyei Vízmű Vállalat

A vízműnyelő megtekintése (gyalogtúra). Bemutatja: Berényi Ü. István geológus,
BARANYATERV

A Vízfő-forrásbarlang vízmű létesítményeinek bemutatása (Orfü)
Ismeretést tart: Vass Béla főmérnök, Baranya Megyei Tanács ÉKVO

- 12 -

Az Achilles-víznyelő lejtaknájának bemutatása.

A műszaki kivitelezést ismerteti: Szomolányi Gyula főosztályvezető, MÉV

Az Abaligeti-barlang és a Kispaplíka-forrás ismertetése. Ismerteti: Vass Béla főmérnök

13.00 óra

Ebédszünet (Abaligeten étkezési lehetőség étteremben)

14,00 óra

Visszaindulás Pécsre (vagy csatlakozni lehet a barlangos találkozó programjához)

- 13 -

Június 19. szombat

A barlangos találkozó abaligeti programja

10.00-14.30

Regisztrálás a barlangkutató camping-táborban az Információs sátorban
(Jelentkezés a barlangtúrákra)

10.00-14.30

Túrák az Abaligeti-barlangban

15.00 óra

A találkozó megnyitása

DR. BÖCKER TIVADAR, az MKBT főtitkára

DR. FODOR ISTVÁN, az MKBT Déldunántuli Területi Szervezet elnöke

15,15 órától

A barlangkutató csoportok beszámolója (Az előzetes jelentkezések szerint)

18.00 óra

Barlangjáró ügyességi verseny (3 fős csoportokkal)

20.30 óra

Tábortűz – eredményhirdetés – zárszó

23.00 óra

Külön autóbusz indul Pécsre

- 14 -

Megjegyzés: A 15 órakor kezdődő rendezvény a Szabadtéri színpadon, vagy rossz idő esetén a Camping társalgójában. A beszámoló után külön barlangtúrák szervezése a Törökpince-barlang (közepes nehézségi fok) és az Abaligeti-barlang oldalágainak megtekintésére (nehéz,

vizes). A barlangkutató sáttortábor a Szabadtéri színpad melletti parkosított területen. (A gépkocsi parkolóhelytől Ny-ra 200 m-re).

- 15 -

Június 20. vasárnap
A vándorgyűlés túraprogramja

A) Túrák külön autóbussz igénybevételével

8.00 óra

Indulás a Ságvári Endre Művelődési Háztól Abaligetre.

Útközben a jellegzetes karsztformák megtekintése.

Bemutatja: Berényi Ü. István és Rónaki László, az MKBT Déldunántuli Területi Szervezetének titkárai.

9.00 óra

Abaligetről a Keresztkunyó erdészházhhoz autóbusszal, onnan tovább gyalogtúra Mélyvölgy, Melegmány útvonalon a Mélyvölgyi-barlang és az Anyák-kútja karsztforrás megtekintésére.

Utóbbinál pihenő szalonnasütéssel.

Túravezető: Rónaki László

- 16 -

13.00

A Keresztkunyó erdészháztól visszaindulás Pécsre. (Az Abaligetre tartó menetrend szerinti autóbusszra átszállási lehetőség Remeteréten)

Megjegyzés: A gyalogtúra helyett elegendő jelentkező számára lehetőség van 10-13 óra között a Misinatetőre autóbusszal külön túrára.

B) Közlekedési eszköz biztosítása nélkül barlangbejáró túrák az előző napon bejelentett és bonyolított szervezéssel az abaligeti és az orfői karsztterületre. Lehetőség: zombolyok bejárása saját felszereléssel (maximum 50 m-es kötéligénnyel).

- 17 -

A tanulmányút ismertetése

A Tettye-forrás a Mecsek második legnagyobb karsztforrása, mely 1892. óta Pécs város vezetékes vízellátó rendszeréhez kapcsolva évente 1 millió m³ ivóvíz felhasználásra adott lehetőséget.

A felhasználható ivóvíz mennyiségének fokozására készült tervek kivitelezését megkezdték.

Kőlyuk-barlang forrásának vizét 1969. óta duzzasztásos vízkivétellel Komló város vízellátásánál hasznosítják. Így mintegy 1/4 millió m³/évi ivóvízmennyiséget tudtak kivenni. Ennek fokozását egyedülálló megoldással tették lehetővé.

A Vízmű nyelő a Kőlyuk-barlang vízgyűjtő területén inaktív, ill. időszakos nyelőként számon tartott karsztforma volt mindaddig, míg a vízmű céljaira ki nem építették.

E nyelőig vezetéken emelik a Vízfő-forrásból kitermelt vizet, majd innen föld alatt – a barlangot vezetéknek használva – jut el Kőlyukhoz az ivóvíz.

- 18 -

Vízfő forrás-barlang a Mecsek-hegység legnagyobb karsztforrása. A barlang forrás felőli részét csak mintegy 150 m hosszban sikerült feltárni. E barlangszakaszban létesítették azt a vízkivételi művet, mely a tavak (Orfői-tó, Pécsi-tó, Herman Ottó-tó, Kovácsszénájai-tó) vízigényén felüli vízmennyiség kitermelését Komló számára ivóvízként biztosítja.

Az Achilles víznyelő-barlang a legnagyobb mecseki barlangrendszer régóta inaktívvá vált, eltömődött tartozéka. Ezen keresztül remélik feltárni a barlangkutatók a járható barlang idegenforgalmi hasznosításra szánt folyosóit. E feltáró munka lehetővé tételét szolgálja a legújabbban kivitelezett lejtakna.

A víznyelő a Szuadó-völgy alsó szakaszán, a Remeterét felől kialakult aszóvölgy találkozásánál (az Orfői-völgy kapturája) fejlődött ki.

- 19 -

Az Abaligeti-barlang 1768. óta ismert fő folyosóját 1957-ben idegenforgalmi célra kiépítették. A barlangból kifolyó víz az üdülőterület két csónakázó-tavát táplálja. A barlangban orvosi felügyelettel asztmás betegek kezelését végzik.

A barlang Ny-i oldalágainak felfedezésével és felmérésével az ismert hosszúság meghaladja az 1 km-t. Mindkét oldalág a szűk vizes szakaszok miatt csak barlangkutatók számára járható.

A Kisaplika-forrás. Az Abaligeti-barlang (Paplika) közelében található forrást a község vízellátásához foglalták (törpe vízmű).

Törökpince-barlang. Az Abaligeti-barlang 2. Ny-i oldalágához vezető víznyelő barlang érdekessége, hogy a dolina fenekén abráziós konglomerátumban fejlődött ki a barlang első szakasza.

Eddig feltárt bemért hossza 100 m.

- 20 -

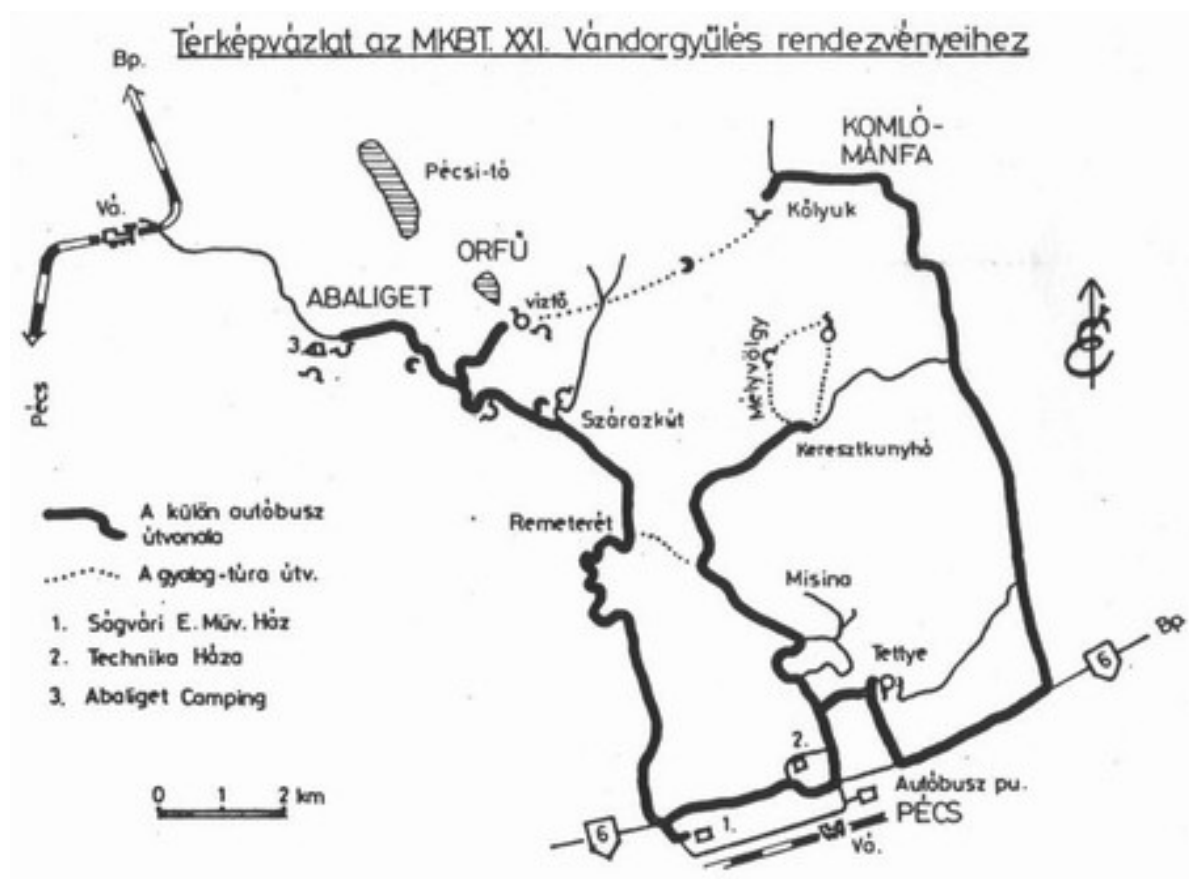
Szárazkút környéke a Vízfő-forrás vízgyűjtő területén a jellegzetes karsztformák igen nagy előfordulási sűrűséggel. A felső triász homokkő pikkelyt határoló szerkezeti mozgások zúzott övei, valamint az eróziót segítő kőzetanyag kézenfekvő magyarázatul szolgálnak a fokozott karsztosodásra.

Remeterét, a Vízfő és Tetye-források vízgyűjtő területeinek határa közelében a topográfiai vízváltató. Itt a karsztos terület határán tanulmányozható a fekűt alkotó alsó triász lemezes mészkő, mely a karszttól vízföldtanilag elkülönül.

Mélyvölgy az ősember által lakott kőfülkéjéről közismert.

Melegmányi-völgy az Anyák-kútja karsztforrás vizéből lerakódott tufa teraszaival nyújt rendkívüli látványosságot.

- 21 -

- 22 -

Tájékoztató

1) Részvétel

A részvételi díj (50,-Ft) befizetésével a részvételi jegy alapján vehetők igénybe a szolgáltatások (külön autóbusz, barlangi belépő, emlékplakett, stb.). Befizetés csekklaapon (a részvételi jegy postán kiküldve), vagy helyszínen:

Pécs, Technika Háza, VI. hó 18-án 14,00 – 15,00 óráig

Abaliget-Camping VI. hó 19-én 10,00 – 14,30 óráig

2) Szállás

Szállás biztosítás a határidőre beérkezett jelentkezések szerint Pécsett, a Mecseki Ércbányászati Vállalat szállójában (Hajnóczy u. 35. sz.), megközelíthető a vasútállomástól a 40-es autóbusszon (Újmecsekalja végállomás)

Campingezési lehetőség

(hozott sátorral) Abaligeten, a szabadtéri színpad mellett. Megközelítés az abaligeti vasútállomásról – személyvonatoktól autóbusszal; gyorsvonatoktól a pécsi vasútállomásról 40-es autóbusszal a piactérig. A távolsági autóbusz pályaudvarról (piac-tér) Abaliget felé menetrend szerinti járatokon.

- 23 -

3) Étkezés

Szolgáltatásként csak a szalonnasütéshez biztosítunk nyersanyagot (VI. 19-20.). Étkezési lehetőség étteremben, Abaligeten a Campingnél.

4) Utazás

A szálláshelyek megközelítését lásd a 2) pontban. A külön autóbusz indulási helye, ideje és útvonala a programban.

5) Gyalogtúra

Az útvonal megfelelő lábbelit igényel (turista út és meredek erdei terep).